

اشخاص مصون از استثنای تقلب در اعتبارات اسنادی؛ مطالعه‌ای در حقوق آمریکا، چین و ایران

| جواد بهارلو قره بلطاقی* | دانش‌آموخته دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید

بهشتی، تهران، ایران

| سیدقاسم جعفرزاده | دانشیار گروه حقوق مالکیت فکری، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید

بهشتی، تهران، ایران

چکیده

مهم‌ترین استثنای اصل استقلال در اعتبارات اسنادی، تقلب است. در صورت ارتکاب تقلب از سوی ذی‌نفع، بانک گشاینده می‌تواند از پرداخت اعتبار به ذی‌نفع امتناع کند. لیکن گاهی اوقات به دلیل تسهیل و امنیت در پرداخت یا ضرورت تأمین مالی، اشخاص ثالثی همانند بانک تعیین‌شده، تأییدکننده، دارنده یا حُسن نیت برات و منتقل‌الیه عواید مدت‌دار در این فرایند دخیل می‌شوند و اقدام به پرداخت یا معامله‌ی اعتبار می‌کنند. حال آیا بانک گشاینده و متقاضی می‌توانند در مقابل این افراد نیز به تقلب رخ داده استناد و از پرداخت اعتبار خودداری کنند؟ مقررات تنظیمی از سوی اتاق بازرگانی و کمیسیون حقوق تجارت سازمان ملل متحد قواعدی در این خصوص پیش‌بینی نکرده‌اند. لیکن حمایت از حقوق اشخاص ثالث غیرمقصر و رواج استفاده از اعتبارات اسنادی ایجاب می‌کند ریسک ناشی از تقلب به طرفین اعتبار اسنادی تحمیل تا اشخاص ثالث متحمل مسئولیت نشوند. بر این اساس این نوشتار می‌کوشد با بررسی بخش ۱۰۹-۵ مقررات یوسی‌سی، ماده ۱۰ مقررات دادگاه عالی قومیتی چین و فحوای کلام ماده ۱۲ یوسی‌پی ۶۰۰ وضعیت و شرایط اشخاص مورد حمایت را بررسی و امکان حمایت از این افراد در حقوق ایران را با توجه به قواعد موجود مورد مذاقه قرار دهد.

واژگان کلیدی: مصون از تقلب، تعیین‌شده، دارنده یا حُسن نیت، عواید مدت‌دار.

مقدمه

به منظور صدور اعتبار اسنادی، حداقل سه شخص با یکدیگر مرتبط می‌شوند. این افراد عبارت‌اند از: متقاضی، بانک گشاینده و ذی‌نفع. ذی‌نفع اعتبار اسنادی حق دارد با ارائه اسناد مقرر در اعتبار وجه مندرج در این سند را مطالبه کند. لیکن گاهی ذی‌نفع در این مطالبه مرتکب تقلب می‌شود. مطابق بخش ۵-۱۰۹ مقررات یوسی‌سی^۱ و ماده ۱۹ کنوانسیون سازمان ملل متحد در خصوص ضمانت‌نامه‌های مستقل و اعتبارات اسنادی تضمینی^۲ چنانچه ذی‌نفع در زمان مطالبه اعتبار اسنادی مرتکب تقلبی شده باشد، بانک گشاینده می‌تواند از پرداخت اعتبار اسنادی در مقابل ذی‌نفع خودداری کند. گاهی اوقات در فرایند اعتبار اسنادی علاوه بر افراد مذکور شخص چهارمی مانند بانک تعیین‌شده، تأییدکننده، دارنده با حسن نیت برات صادره براساس اعتبار اسنادی و منتقل‌الیه عواید مدت‌دار این اسناد نیز در این روند وارد و اقدام به معامله یا پرداخت براساس اعتبار اسنادی می‌کند. آیا بانک گشاینده و متقاضی می‌توانند در مقابل این افراد نیز همانند ذی‌نفع به مقررات تقلب استناد و از پرداخت امتناع کنند یا این افراد به دلیل اینکه ثالث محسوب می‌شوند، باید از استثنای تقلب مصون باشند؟ مقررات متحدالشکل اعتبارات اسنادی^۳، مقررات بین‌المللی تضمین‌نامه‌ها^۴ و مقررات متحدالشکل ضمانت‌نامه‌های عندالمطالبه^۵ به صراحت مقرره‌ای در خصوص استثنای تقلب و افراد مصون از این استثنا پیش‌بینی نکرده‌اند. کنوانسیون سازمان ملل متحد در خصوص ضمانت‌نامه‌های مستقل و اعتبارات اسنادی تضمینی نیز با وجود اینکه مقررات مفصلی در خصوص استثنای تقلب پیش‌بینی کرده، لیکن در مورد افراد مصون از این استثنا هیچ‌گونه مقرره‌ای تدوین ننموده است (Xiang, 2010: 71). با این وجود، سکوت این منابع، مانع اعمال مقررات داخلی نیستند (بناء نیاسری، ۱۳۹۵/۲: ۴۱۷). ایالات متحده آمریکا و جمهوری خلق چین از معدود کشورهایی هستند که مقرراتی در این خصوص وضع کرده‌اند. ایالات متحده آمریکا ابتدا به موجب بخش (الف)(۲) ۵-۱۱۴ قانون نمونه تجاری متحدالشکل اشخاصی را از مقررات تقلب مصون کرد که این مقررات در سال ۱۹۹۵ به موجب بخش (۱)(الف) ۵-۱۰۹ اصلاح شد. در ماده ۱۰ مقررات دادگاه عالی جمهوری خلق چین در خصوص موضوعات متعدد به منظور استماع به پرونده‌های اعتبارات

1. Uniform commercial code (UCC).

2. United nation convention on independent guarantees and standby letter of credit.

3. Uniform customs and practice for documentary credit (UCP).

4. International standby practice (ISP98).

5. Uniform rules for demand guarantee (URDG).

اسنادی^۱ که توسط دادگاه قومیتی عالی در سال ۲۰۰۵ منتشر شد^۲ و رهنمودهای عملی برای تمام دادگاه‌های چین محسوب می‌شوند (Zhang, 2014: 332)، مقرراتی در این خصوص وضع شده است. وفق این مقررات اشخاص مصون از استثنای تقلب را می‌توان در چهار گروه قرار داد: ۱- شخص تعیین شده^۳ ۲- شخص تأییدکننده^۴ ۳- دارنده با حسن نیت برات^۵ ۴- منتقل‌الیه عواید اعتبار اسنادی مدت‌دار^۶ در خصوص مصونیت این افراد در برابر استثنای تقلب تحقیقاتی از سوی نویسندگانی همچون ایکس یانگ، هائو، ریچارد دله در سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۸ صورت گرفته است. در حقوق ایران نیز آقای نیاسری اشخاص مصون از استثنای تقلب را برشمرده و در مقاله آقای مافی و همکاران نیز توضیحات مختصری ارائه شده است. با وجود تحقیقات مذکور، نظر به اینکه تاکنون تحقیق جامع در خصوص افراد مصون از استثنای تقلب در حقوق ایران صورت نگرفته است، بررسی موضوع حاضر بر پایه بخش ۱۰۹-۵ مقررات یوسی‌سی، ماده ۱۰ مقررات دادگاه عالی چین و همچنین مفهوم مواد ۲ و ۱۲ مقررات یوسی‌پی و سپس وضعیت نظام حقوقی ایران در برخورد با چنین مسئله‌ای با استمداد از مقررات موجود ضروری است. بر همین اساس هریک از افراد مذکور را به تفکیک با تأکید بر مقررات متحدالشکل ایالات متحده و جمهوری خلق چین مورد بررسی قرار می‌دهیم و سپس در ذیل هر قسمت با توجه به اینکه هیچ‌گونه مقرراتی در حقوق ایران در خصوص استثنای تقلب و افراد مصون از این استثنا تصویب نشده و تعیین سرنوشت حقوقی این افراد همگام با نیازهای جامعه بین‌المللی ضروری است، سعی می‌شود با استفاده از مقررات موجود در خصوص وضعیت اشخاص ثالث مذکور بحث شود.

۱- بانک تعیین شده

شیوه پرداخت از طریق اعتبار اسنادی، یک شیوه چند قراردادی بین متقاضی، بانک گشاینده و ذی‌نفع است (Xiang, 2002: 101). بیشتر اوقات ذی‌نفع درخواست می‌کند پرداخت اعتبار اسنادی توسط بانکی در محل اقامت ایشان صورت پذیرد. بر همین اساس گشاینده به یک بانک در محل اقامت یا تجارت ذی‌نفع مجوز پرداخت می‌دهد (Sifri, 2008: 31). با توجه به بخش (۱۱) (الف) ۱۰۲-۵ مقررات یوسی‌سی و قاعده ۲-۰۴ مقررات آی‌اس‌پی می‌توان گفت شخص تعیین شده

1. Rule of the supreme people's court concerning several issues in hearing letter of credit cases.
۲. این مقررات در هزار سیصد شصت هشتمین جلسه کمیته قضایی دادگاه قومیتی عالی چین در تاریخ ۲۴ اکتبر ۲۰۰۵ پذیرفته شده و از یکم ژانویه ۲۰۰۶ قابلیت اجرا پیدا کرده است.

3. Nominated person.

4. Confirmer.

5. Holder in due course of draft.

6. Assignee of proceed of deferred payment.

شخصی است که گشاینده به وی اجازه داده است تا اسناد مقرر شده در اعتبار اسنادی را دریافت، اقدام به پرداخت و در مقابل از گشاینده وجه را مطالبه کند (Mann, 2000: 407). بانک تعیین شده با ارائه اسناد مقرر شده از سوی ذی‌نفع و مطابقت ظاهری این اسناد اقدام به پرداخت اعتبار به ایشان می‌کند. در نهایت بانک مذکور، مطابق بند پ ماده ۷ مقررات یوسی پی ۶۰۰ اسناد تحویلی از سوی ذی‌نفع را به بانک گشاینده ارائه و بانک اخیر نیز مکلف به پوشش وجه پرداختی از سوی بانک تعیین شده می‌باشد. در صورت وقوع تقلب از سوی ذی‌نفع در ارائه اسناد، وضعیت بانک تعیین شده در دو فرض متفاوت قابل بررسی است.

۱-۱- اطلاع بانک تعیین شده از متقلبانه بودن اسناد

اگر بانک تعیین شده پیش از پرداخت از متقلبانه بودن اسناد آگاه شود، مطابق اصل حُسن‌نیت باید از پرداخت اعتبار اسنادی خودداری کند، زیرا بانک گشاینده به وی دستور پرداخت در مقابل اسناد مطابق داده است و اسناد متقلبانه، سند مطابق محسوب نمی‌شود. از این رو پرداخت با وجود اطلاع از متقلبانه بودن اسناد، خلاف توافق بانک گشاینده و تعیین شده است. از سوی دیگر چنانچه بانک گشاینده از متقلبانه بودن اسناد آگاه شود و از بانک تعیین شده درخواست کند که از پرداخت سند خودداری نماید، بانک تعیین شده باید از دستور بانک گشاینده تبعیت و از پرداخت امتناع کند، زیرا بانک مذکور، نماینده بانک گشاینده محسوب و باید در حدود اذن وی عمل و مکلف به تبعیت از دستور ایشان است.

۱-۲- عدم اطلاع بانک تعیین شده از متقلبانه بودن اسناد

مطابق بند یک قسمت الف بخش ۱۰۹-۵ مقررات یوسی پی اگر بانک تعیین شده با حُسن‌نیت و بدون اطلاع از جعل یا تقلب عمده، اقدام به پرداخت کند، بانک گشاینده موظف به اجرای تعهدات خود در مقابل شخص تعیین شده می‌باشد. مطابق ماده ۱۰ مقررات دادگاه عالی قومیتی چین «چنانچه دادگاه قومیتی عقیده بر وجود تقلب در اعتبارات اسنادی داشته باشد، مبادرت به صدور قرار توقف پرداخت یا حکم به منع پرداخت می‌کند، به جز در هریک از اوضاع و احوال ذیل: ۱- شخص امین یا تعیین شده توسط بانک گشاینده که با حُسن‌نیت و مطابق دستورات بانک گشاینده اقدام به پرداخت کرده باشد. ۲-.....».

با مقایسه هر دو مقرر این امر آشکار است که شخص تعیین شده باید در اجرای تعهد خود و پرداخت اعتبار، رعایت حُسن‌نیت را بنماید. با این وجود، در قانون آمریکا علاوه بر رعایت حُسن‌نیت، عدم اطلاع از جعل یا تقلب عمده نیز ضروری است. لیکن در مقررات چین عدم امکان استناد به استثنای تقلب در مقابل بانک تعیین شده منوط به عدم اطلاع از جعل یا تقلب نشده و

مصونیت ایشان علاوه بر رعایت حُسن نیت مشروط به تبعیت از دستورات بانک گشاینده است. با این وجود، باید این توهّم را از ذهن زدود که مطابق مقررات چین، عدم اطلاع از جعل یا تقلب شرط نیست. بر اساس ماده ۱۰ مقررات کشور چین، بانک تعیین شده علاوه بر رعایت حُسن نیت ملزم به تبعیت از دستورات بانک گشاینده است. گشاینده اعتبار به بانک تعیین شده دستور داده که ایشان در مقابل اسناد مطابق و اصیل اقدام به پرداخت کند. این دستور فی نفسه دلالت بر امتناع بانک تعیین شده از پرداخت در مقابل اسناد متقلبانه دارد. دستور عدم پرداخت در مقابل اسناد متقلبانه آن قدر واضح و آشکار است که بانک تعیین شده چنین دستوری را باید مفروض بداند. به علاوه باید عبارت حُسن نیت را به عدم اطلاع از تقلب نیز تفسیر کرد (Xiang, 2007: 1083). از این رو می توان گفت اگرچه عبارت های به کار رفته در قوانین کشور آمریکا و چین در بیان شرایط مصونیت بانک تعیین شده از استثنای تقلب متفاوت، لیکن از لحاظ مفهوم یکسان هستند. در نتیجه چنانچه بانک تعیین شده بدون اطلاع از جعل و تقلب و با رعایت حُسن نیت اقدام به پرداخت کرده باشد، حق مراجعه به گشاینده اعتبار، علی رغم وجود تقلب را دارد.

تعیین در حقوق اعتبارات اسنادی به معنای دادن اذن یا اعطای وکالت در انجام امری مشخص است (بناء نیاسری، ۱۳۸۹: ۳۲۴) و شخص تعیین شده به عنوان وکیل به منظور امور محوله اقدام می کند. از این رو در حقوق ایران می توان مقررات عقد وکالت را بر بانک تعیین شده جاری دانست. در انجام امور مورد وکالت اصل بر این است که ید وکیل امانی و وکیل در مقابل موکل خود امین محسوب می شود و ضامن نیست، مگر اینکه در انجام مورد وکالت تعدی و تفریط بنماید (نجفی، بی تا: ۴۲۱). به علاوه مطابق مواد ۶۳۱ و ۶۶۶ قانون مدنی ید وکیل نسبت به مورد وکالت امانی است و تا زمانی که تقصیر وی اثبات نشود، موکل نمی تواند جهت مطالبه خسارت، به وکیل مراجعه کند (امامی، ۱۳۸۲: ۳۰۴). در حقوق اعتبارات اسنادی نیز شخص تعیین شده، وکیل بانک گشاینده می باشد و چنانچه مصلحت موکل را رعایت و در حدود اذن موکل اقدام کند، به وظیفه قانونی خود عمل کرده است و اگر در این خصوص خسارتی متوجه موکل شود، ایشان مسئولیتی ندارد، مگر اینکه تعدی و تفریط وی توسط بانک گشاینده اثبات گردد. اگر شخص تعیین شده با حُسن نیت، بدون علم و اطلاع از جعل یا تقلب صورت گرفته توسط ذی نفع و مطابق دستورات بانک گشاینده، اقدام به پرداخت کند، می تواند به بانک مذکور مراجعه و مبلغ پرداخت شده به ذی نفع را از بانک گشاینده مطالبه نماید. بانک گشاینده نمی تواند در مقابل شخص تعیین شده به جعل یا تقلب ذی نفع استناد کند، مگر اینکه اثبات نماید شخص تعیین شده در انجام امور محوله تعدی و تفریط کرده است.

۲- بانک تأییدکننده

در هر اعتبار اسنادی حداقل یک بانک یا مؤسسه مالی دخالت دارد که اعتبار اسنادی را گشایش می‌کند. به منظور تحقق وظیفه بانک مذکور مبنی بر پرداخت، ذی‌نفع باید اسناد مطابقی به بانک مذکور ارائه کند (Grassi, 1995: 97). وظیفه بانک گشاینده در پرداخت اعتبار، تابع محدودیت‌های ارزی و اوضاع و احوال سیاسی کشور متبوع خود می‌باشد (شیروی، ۱۳۹۲: ۲۵۴). برای مثال ممکن است دولت متبوع بانک گشاینده، محدودیت‌های ارزی بین زمان صدور تا پرداخت اعتبار اسنادی وضع کند و بانک مذکور از پرداخت ممنوع شود (Moens and Gillies, 2000: 388). ذی‌نفع برای اجتناب از چنین عواقبی درخواست می‌کند، بانکی در محل اقامت یا تجارت وی پرداخت اعتبار اسنادی را تأیید کند. چنین شخص یا بانکی که عمل تأیید را انجام می‌دهد، تأییدکننده نام دارد. در این نوع از اعتبار اسنادی با ارائه اسناد مطابق از سوی ذی‌نفع، بانک مذکور مکلف به پرداخت است. در صورت ارائه اسناد متقلبانه از سوی ذی‌نفع به بانک تأییدکننده وضعیت وی در مراجعه به بانک گشاینده در دو فرض قابل بررسی می‌باشد.

۲-۱- کشف تقلب بعد از سررسید و پرداخت توسط بانک تأییدکننده

وظیفه و حقوق بانک تأییدکننده نسبت به بانک گشاینده شبیه به وظایف و حقوق بانک اخیر نسبت به متقاضی است (Dann, 1983: 1248; Klein, 2007: 158). از سوی دیگر بانک تأییدکننده نسبت به ذی‌نفع، حقوق و تعهدات بانک گشاینده را در مقابل ایشان دارا می‌باشد (Frias Garcia, 2009: 71). بر این اساس اگر ذی‌نفع، اسناد مطابقی به بانک تأییدکننده ارائه بدهد، بانک موظف به پرداخت است. در مقابل بانک تأییدکننده بعد از پرداخت به بانک گشاینده برای پوشش وجه خود مراجعه می‌کند. مطابق بند یک قسمت الف بخش ۱۰۹-۵ مقررات یوسی سی و بند ۳ ماده ۱۰ مقررات دادگاه عالی چین، تأییدکننده به شرط اینکه تأییدش را با حسن نیت ایفا کند، از مقررات تقلب مصون است. حقوق و تکالیف بانک تأییدکننده نسبت به بانک گشاینده، همانند حقوق بانک مذکور نسبت به متقاضی است. همان‌گونه که گشاینده در صورت پرداخت اعتبار حق مراجعه به متقاضی دارد، بانک تأییدکننده نیز در صورتی که با حسن نیت اقدام به پرداخت کرده باشد، حق مراجعه به بانک گشاینده را دارد، اگرچه تقلبی در ارائه اسناد رخ داده باشد (Xiang, 2002: 144) و ریسک این تقلب نباید توسط شخص ثالث یعنی بانک تأییدکننده تحمل شود.

۲-۲- کشف تقلب پیش از سررسید اعتبار و بعد از معامله آن

مشکل اصلی زمانی بروز می‌کند که بانک تأییدکننده پیش از زمان سررسید اقدام به معامله اعتبار می‌کند. مطابق ماده ۲ یوسی پی ۶۰۰ تایید اعتبار اسنادی به معنای تعهد قطعی بانک تأییدکننده

در صورت ارائه اسناد مطابق به پرداخت یا معامله^۱ است. مطابق ماده مذکور معامله اعتبار اسنادی به معنای خرید برات یا اسناد مطابق توسط بانک مقرر شده، اعم از اینکه پرداخت زودتر از موعد یا در تاریخ پوشش وجه انجام شود. همچنین براساس بند ۸ بخش ۱۰۲-۵ مقررات یوسی سی: «ایفای اعتبار اسنادی به معنای اجرای تعهد صادرکننده اعتبار اسنادی مبنی بر پرداخت یا تحویل یک آیتیم با ارزش است. ایفای تعهد پرداخت به اشکال ذیل صورت می پذیرد، مگر اینکه اعتبار اسنادی غیر از این را مقرر کرده باشد: ۱- پرداخت فوری ۲- اگر اعتبار اسنادی قبولی مقرر شده، قبول برات صادره توسط ذی نفع و پرداخت آن در سررسید ۳- اگر اعتبار اسنادی پذیرش تعهد مدت دار را شرط کرده، با قبول تعهد مدت دار و پرداخت در سررسید. براساس ماده ۲ یوسی پی ۶۰۰ بانک تأییدکننده در راستای تأیید خود می تواند اقدام به پرداخت یا معامله برات یا اسناد مقرر شده در اعتبار بنماید. مطابق ماده مذکور اختیار بانک تأییدکننده نسبت به معامله اسناد تا حدی است که بانک مذکور می تواند پیش از سررسید اقدام به معامله برات و حتی اسناد مقرر شده در اعتبار بنماید. بر این اساس در صورتی که بانک تأییدکننده بدون اطلاع از تقلب و پیش از زمان سررسید، اقدام به معامله و پرداخت اعتبار کند، حق مراجعه به بانک گشاینده جهت پوشش وجه را دارد و بانک گشاینده نمی تواند به بهانه معامله و پرداخت زودتر از موعد، از اجرای تعهد خود مبنی بر پوشش وجه امتناع نماید.

مطابق بند ۱ قسمت الف بخش ۱۰۹-۵ مقررات یوسی سی و بند ۳ مقررات دادگاه عالی چین، تأییدکننده ای که که تعهد ناشی از تأیید خود را با حُسن نیت ایفا کرده، از مقررات تقلب مصون است. اگرچه در این مقررات به صراحت به اختیار بانک تأییدکننده در معامله اسناد زودتر از موعد و نهایتاً پرداخت اشاره نشده است، لیکن مصونیت بانک تأییدکننده از مقررات استثنای تقلب حتی در حالتی که زودتر از سررسید اقدام به معامله اسناد می کند، از فحوای و اطلاق عبارت های ذکر شده در این مواد، قابل استنباط است. در مقررات یوسی سی قانون گذار تعهد بانک تأییدکننده را محدود به پرداخت نکرده و شرط مصونیت وی را ایفای تعهد از جانب بانک تأییدکننده نموده است. یکی از تعهدات بانک تأییدکننده معامله اعتبار می باشد. اگر بانک مذکور اقدام به معامله اسناد کند، مکلف به ایفای تعهد خود می باشد و با انجام این تعهد با رعایت حُسن نیت، باید وفق بند ۱ قسمت الف بخش ۱۰۹-۵ از استثنای تقلب مصون باشد. برخلاف مقررات متحدالشکل، در بند ۳ ماده ۱۰ مقررات چین مصونیت بانک تأییدکننده محدود به پرداخت شده است. لیکن باید از این ظاهر نیز دست کشید. وقتی بانک تأییدکننده اقدام به معامله اسناد می کند، در نهایت به دلیل معامله اسناد مکلف به پرداخت می شود. در نتیجه بانک تأییدکننده چه تعهد پرداخت را در سررسید انجام بدهد

یا در نتیجه معامله اسناد تعهد پرداخت را ایفا نماید، باید از استثنای تقلب مصون باشد. می‌توان گفت حقوق آمریکا و چین در این مورد بیشتر بر جنبه تجاری این اسناد نظر دارند و سعی می‌کنند تا حد ممکن از اشخاص ثالث غیر مقصر حمایت کنند.^۱

به علاوه مستند به شق اخیر قسمت اول ماده ۸ یوسی‌پی ۶۰۰ در صورت اقدام بانک تأییدکننده به معامله اسناد، به دلیل اینکه این عمل بانک تأییدکننده متناقض با تعهد وی به پرداخت یا معامله است، ایشان حق مراجعه به ذی‌نفع را ندارد (Dole, 2008: 781). حال اگر تقلبی در ارائه اسناد رخ داده باشد از یک سو ایشان حق مراجعه به ذی‌نفع را ندارد و از سوی دیگر چنانچه استثنای تقلب نیز در مقابل ایشان قابل استناد باشد، وی حق مراجعه به بانک گشاینده را نیز از دست می‌دهد. نتیجه چنین امری این است که ریسک این تقلب به بانک تأییدکننده‌ای تحمیل می‌شود که شخص ثالث محسوب می‌گردد. از این رو نظر به رواج استفاده این نوع اسناد، لزوم حمایت از اشخاص ثالث غیر مقصر و اکتفا به موارد یقینی استثناء باید قائل به مصونیت بانک تأییدکننده از مقررات تقلب شد.

۱. در سال ۱۹۹۸ در پرونده مشهور Banco Santander V. Banco Paribas رأی از دادگاه‌های کشور انگلستان با استناد به مقررات یوسی‌پی ۵۰۰ صادر شد که با مقررات وضع شده در خصوص استثنای تقلب در کشور آمریکا و چین مخالف است. بانک پاریباس در پنجم ژوئن ۱۹۹۸ یک اعتبار اسنادی مدت‌دار به نفع شرکت بای‌فرن صادر کرد. بانک سانتاندر در هشتم ژوئن تأیید خود را به اعتبار اسنادی اضافه نمود. در پانزدهم ژوئن ۱۹۹۸ بانک سانتاندر اسناد ارائه شده توسط شرکت بای‌فرن را گرفت و مسئولیت پرداخت در تاریخ ۲۷ نوامبر ۱۹۹۸ را پذیرفت. در ۱۷ ژوئن ۱۹۹۸ بانک سانتاندر تعهدات مدت‌دار را تنزیل کرد و مبلغ ۱۹/۶۶۷/۲۳۸۰۸۴ دلار آمریکا به حساب بای‌فرن در رویال بانک اسکاتلند اعتبار داد. متعاقباً بانک سانتاندر اسناد را به بانک پاریباس ارائه داد (xiang, 2002: 144). مدتی بعد از تنزیل بانک گشاینده - پاریباس - به بانک تأییدکننده - سانتاندر - اطلاع داد که بعضی از اسناد متقلبانه هستند و بر علیه وی در شعبه ملکه اقامه دعوا کرد. قاضی لانگلی رأی داد: «بانک صادرکننده به بانک تأییدکننده اختیار پرداخت در سررسید را داده است. تعهد به جبران خسارت از سوی بانک صادرکننده منوط به پرداخت در سررسید مقرر است. در زمانی که تقلب اثبات شده‌ای وجود دارد، بانک تأییدکننده تعهدی مبنی بر پرداخت ندارد. در نتیجه بانک صادرکننده نیز تعهدی مبنی بر جبران خسارت ندارد...». بانک تأییدکننده از رأی صادره تجدیدنظرخواهی کرد. دادگاه تجدیدنظر، رأی دادگاه بدوی را تأیید کرد. قاضی والر رأی داد: «نهایتاً سؤالی که مطرح شده چیزی است که به‌طور قطع بانک صادرکننده از بانک تأییدکننده درخواست کرده است، انجام بدهد. بانک صادرکننده نیز تعهد داده است که چنانچه بانک تأییدکننده درخواست وی را انجام بدهد، بانک صادرکننده به تعهد خود عمل کند. بانک صادرکننده از بانک تأییدکننده درخواست کرده است تعهد خود را در ۲۷ نوامبر ۱۹۹۸ انجام دهد. به نظر من بانک تأییدکننده اجازه نداشته است اسناد را زودتر از موعد پرداخت کند...» (xiang, 2002: 146).

مطابق ذیل بند الف بخش ۱۰۷-۵ مقررات یوسی سی و نظریه رسمی این بخش، تأییدکننده گشاینده‌ای مجزا محسوب می‌شود و ایشان اعتبار اسنادی مستقلی به درخواست گشاینده و به حساب وی برای ذی‌نفع صادر می‌کند. در این نوع اعتبار اسنادی، تأییدکننده این تعهد را به‌نام خود و به حساب گشاینده اصلی انجام می‌دهد. از این‌رو می‌توان این عمل تأییدکننده را معادل حق‌العمل کاری در حقوق ایران فرض نمود. بانک گشاینده از بانک تأییدکننده درخواست می‌کند تا به حساب وی و به‌نام خود معامله اعتبار اسنادی با ذی‌نفع منعقد و اعتبار اسنادی به‌نفع وی صادر کند. بانک تأییدکننده مستقیماً اعتبار برای ذی‌نفع صادر و شخصاً متعهد به پرداخت می‌شود. ذی‌نفع نیز باید جهت مطالبه، اسناد را به بانک تأییدکننده ارائه دهد. بانک مذکور بعد از پرداخت به‌عنوان حق‌العمل کار وفق ماده ۳۶۸ قانون تجارت ایران به آمر خود که همان بانک گشاینده است مراجعه و مخارجی را که متحمل شده از ایشان دریافت کند. اگر ذی‌نفع در ارائه اسناد مرتکب تقلب شود و تأییدکننده با وجود تقلب، اقدام به پرداخت کند، می‌تواند به بانک گشاینده مراجعه کند. زیرا مطابق ماده ۳۵۸ قانون تجارت، مقررات وکالت درخصوص حق‌العمل کاری رعایت می‌شود و از آنجا که ید وکیل امانی است، مطابق مواد ۳۶۴ قانون مشارالیه و ۶۶۶ قانون مدنی باید تقصیر وی اثبات شود. از این‌رو تازمانی که تقصیر بانک تأییدکننده در ارائه اسناد متقلبانه و روند پرداخت اثبات نشده، بانک گشاینده به‌عنوان آمر نمی‌تواند از پرداخت مخارج و حق‌العمل وی که معادل مبالغ پرداختی به ذی‌نفع است، امتناع کند. در مقابل با توجه به ماده ۳۶۱ قانون تجارت ایران اگر بانک تأییدکننده علی‌رغم تقلب آشکار اقدام به پرداخت کند، نمی‌تواند به بانک گشاینده مراجعه کند و شخصاً باید خسارت‌های وارده را متحمل شود چه آنکه این اقدام تأییدکننده مصداق تقصیر است.

۳- دارنده با حسن نیت

گاهی اوقات پرداخت اعتبار اسنادی به‌موجب برات به رؤیت^۱ یا مدت‌دار^۲ انجام می‌شود (Baker, Dolan, 2008: 39). این روش پرداخت اعتبار اسنادی با عنوان اعتبار اسنادی قبولی^۳ توصیف می‌شود. ذی‌نفع براتی بر روی بانک گشاینده یا تأییدکننده صادر می‌کند و برات صادره به‌همراه دیگر اسناد به بانک ارائه می‌شود. در صورت مطابق بودن اسناد، برات توسط بانک قبول و در سررسید مقرر پرداخت می‌شود (Moens and Gillies, OP.cit: 392). مزیت این نوع اعتبار اسنادی این است که ذی‌نفع قادر می‌باشد حق پرداخت غیرمشروطی را که به‌موجب برات به‌دست آورده به

1. Sight draft

2. Time draft

3. Acceptance credit

بانک تنزیل‌کننده^۱ یا خریدار منتقل کند (Brindle and Cox, 2004: 665). هرچند اعتبارات اسنادی و اسناد قابل معامله از لحاظ استقلال از قرارداد پایه با یکدیگر مشابهت‌هایی دارند، لیکن اعتبارات اسنادی برخلاف اسناد قابل معامله، پرداخت آن‌ها مشروط به ارائه اسناد تعیین‌شده است (Xiang and Buckley, 2003: 106) و با این اوصاف در این روش پرداخت، امکان برخورد حقوق اعتبارات اسنادی و اسناد قابل معامله وجود دارد. مطابق بخش ۳-۳۰۲ مقررات یوسی‌سی برای اینکه بانک، دارنده با حُسن نیت محسوب شود، هشت شرط باید حاصل شود:

- ۱- ارزش سند را پرداخت کرده باشد ۲- سند موردنظر را با حُسن نیت گرفته باشد ۳- عدم اطلاع از نکول سند ۴- عدم اطلاع از جعل یا تغییر امضاء ۵- عدم اطلاع از ادعای مالکیت شخص دیگری نسبت به سند ۶- عدم اطلاع از دفاعیات متعهد سند یا ادعای تهاثر ۷- تحصیل سند از طریق جریان عادی تجاری ۸- قانونی و صحیح بودن ظاهر سند. نکته حائز اهمیت این است که هفت مورد از شروط مذکور به رفتار دارنده سند مرتبط است و یک شرط آن موکول به ظاهر سند شده است (Maggs, 1998: 6) که این حکایت از اهمیت نحوه تحصیل سند از سوی دارنده با حُسن نیت دارد. درخصوص قابلیت استناد به استثنای تقلب در مقابل دارنده با حُسن نیت برات، باید بین اعتبار اسنادی قبولی غیرقابل واگذاری^۲ و قابل واگذاری^۳ قائل به تفکیک شد.

۳-۱- اعتبار اسنادی غیرقابل واگذاری

گروهی قائل به این نظر هستند که فقط ذی نفع اعتبار اسنادی حق مطالبه این اسناد را دارد و اسناد لازم باید به بانک گشاینده ارائه شوند (Barbour, 2008: 7). در مقابل تعهدات بانک گشاینده نیز فقط نسبت به ذی نفع انجام می‌شود و بانک یا شخص خریدار اعتبار به عنوان نماینده ذی نفع، اسناد را به نام ایشان مطالبه می‌کنند (Hao, 2006: 645) و مطابق رویه و مقررات انتقالی صورت نمی‌گیرد (Byrne, 2007: 576). به نظر می‌رسد چنین دارنده‌ای نمی‌تواند موقعیتی مناسب‌تر از ذی نفع در مقابل گشاینده به دست آورد. از این رو همان‌گونه که بانک گشاینده می‌تواند به مقررات تقلب در مقابل ذی نفع استناد کند، در مقابل دارنده‌ای مذکور نیز چنین حقی را دارد (Hao, OP. cit: 645). گروهی دیگر معتقدند در این موارد تعارض بین حقوق اعتبارات اسنادی و اسناد قابل معامله ایجاد می‌شود و نباید حقوق اسناد قابل معامله را نادیده گرفت و باید دارنده با حُسن نیت را از ایرادات مصون دانست. در این روش پرداخت گاهی اوقات ذی نفع قبل از قبول برات یا اسناد توسط بانک گشاینده اقدام به معامله اسناد مذکور به شخص ثالث می‌کند. شخص مشارالیه نیز با علم به نحوه تحصیل برات اقدام

1. Discounting bank

2. Straight letter of credit

3. Negotiation letter of credit

به خرید اسناد یا برات می‌کند و در سرسید مقرر اسناد مذکور به همراه برات را به بانک گشاینده ارائه می‌دهد. در این حالت دارنده فعلی حقوقی بیشتر از ذی‌نفع برای وی متصور نیست و بانک گشاینده می‌تواند در مقابل دارنده مذکور که نماینده ذی‌نفع محسوب می‌شود، به مقررات تقلب استناد کند. در واقع در این مورد تعارض بین حقوق اعتبارات اسنادی و اسناد قابل معامله ایجاد می‌شود که به حکم بند د بخش ۱۱۶-۵ باید مقررات اعتبار اسنادی را بر حقوق اسناد حاکم دانست، زیرا اسناد قابل معامله به منظور تسهیل اعتبارات اسنادی به کار گرفته شده‌اند و خصوصیت قابل معامله بودن آن‌ها نقش ثانویه بازی می‌کند (Xiang, 2002, 165). در مقابل گاهی ذی‌نفع، اسناد و برات را به بانک گشاینده ارائه می‌دهد و بانک مذکور پس از قبول برات آن را به ذی‌نفع برمی‌گرداند. در این وضعیت چنانچه ذی‌نفع برات را به شخص ثالثی منتقل کند، حتی اگر پیش از تاریخ سررسید تقلبی در اعتبار اسنادی کشف شود، بانک گشاینده نمی‌تواند در مقابل دارنده برات به این تقلب استناد کند. زیرا قبول برات صادره در اعتبار اسنادی غیرقابل واگذاری منجر به ایجاد تعهدی مستقل می‌شود. بانک گشاینده با قبول برات تعهد جدیدی برای خود ایجاد کرده که مکلف به ایفای آن است. به همین نیز در شق سوم بند یک از قسمت الف بخش ۱۰۹-۵ یوسی سی مصونیت دارنده با حسن نیت برات در مقابل دفاع تقلب، محدود به براتی شده که توسط بانک گشاینده یا تعیین شده قبول شده باشد.

۳-۲- اعتبار اسنادی قابل واگذاری

در اعتبار اسنادی قابل واگذاری بانک گشاینده اجازه داده است، اعتبار اسنادی یا برات مورد معامله قرار گیرد. در این نوع اعتبار اسنادی ممکن است معامله‌ی اسناد به بانک خاصی محدود شده^۱ یا بانک گشاینده، واگذاری یا معامله برات را محدود به بانک خاصی نکرده باشد^۲ (Brindle and Cox, Op.cit, 666). در این نوع از اعتبار اسنادی قبولی تعهد بانک گشاینده جهت پرداخت محدود به ذی‌نفع نمی‌شود. ایشان می‌تواند برات را زودتر از سررسید، معامله و به شخص ثالث مقرر در اعتبار منتقل کند. خرید برات توسط بانک تعیین شده به منظور معامله^۳ گاهی اوقات پیش از قبولی برات توسط بانک گشاینده صورت می‌گیرد. در این مورد نیز بانک مذکور چنانچه بدون اطلاع از تقلب اقدام به معامله‌ی برات بنماید، با استناد به شق اول بند یک از قسمت الف بخش ۱۰۹-۵ یوسی سی باید ایشان را مصون از تقلب دانست. زیرا مطابق بند ۱۱ بخش ۱۰۲-۵ مقررات یوسی سی بانک اقدام‌کننده جهت معامله از اقسام بانک تعیین شده محسوب و با حصول شرایط مقرر در شق اول بند یک از دفاع تقلب مصون است. اگر بانک

1. Restricted negotiation

2. Free negotiation

3. Nominated negotiating bank

معامله‌کننده بعد از قبول برات اقدام به معامله یا تنزیل برات اقدام کند، با توجه به اطلاق شق سوم بند یک دارنده با حسن نیت محسوب و از مقررات تقلب مصون است.^۱

در حقوق کشور چین برخلاف مقررات یوسی‌سی دارنده با حسن نیت مورد خطاب قانون‌گذار قرار نگرفته و ایشان اشخاص متعهد به پرداخت برات که سند مذکور را قبولی نوشته‌اند، به شرط رعایت حسن نیت از دفاع تقلب مصون دانسته است. مطابق بند دوم ماده ده مقررات دادگاه عالی چین، بانک گشاینده شخص تعیین‌شده یا مجاز از سوی وی، چنانچه برات صادره تحت اعتبار اسنادی را با حسن نیت قبول کنند، از مقررات تقلب مصون هستند. با وجود این اختلاف در منطوق مقررات دو کشور می‌توان گفت وقتی قبول‌کننده برات از مقررات تقلب در امان است، پرداخت برات برای وی مسئولیتی ایجاد نمی‌کند و به تبع قبول‌کننده، دارنده با حسن نیت برات نیز از این مصونیت مستفیض می‌شود. اشکال عمده موجود در این بند این است که تمام دارندگان این نوع برات‌ها حتی ذی‌نفع متقلب، از مقررات تقلب مصون می‌شوند که این به صراحت با هدف مقررات استثنای تقلب مغایر و اصلاح این مقرر ضروری است (Xiang, 2007: 1082).

در حقوق ایران نیز رابطه حقوقی پایه که علت صدور یا ظهرونی برات است، تأثیری در تعهد براتی ندارد و براساس اصل استقلال تعهد براتی از تعهد اصلی، بطلان یا از بین رفتن تعهد مذکور موجب بطلان یا بی‌اعتباری برات نمی‌شود (دمرچیلی و همکاران، ۱۳۷۸: ۴۸۴؛ اسکینی، ۱۳۸۵: ۷۹). در صورت انتقال برات صادره تحت اعتبار اسنادی قابل‌واگذاری، بانک گشاینده مکلف به پرداخت برات می‌باشد. زیرا ایشان با صدور اعتبار اسنادی قابل‌واگذاری اجازه انتقال برات را به ذی‌نفع داده است و ایرادات بین ایشان و ذی‌نفع، تأثیری در حقوق دارنده با حسن نیت ندارد. در مقابل در اعتبار اسنادی غیرقابل‌واگذاری، اگر از ظاهر برات یا دیگر دلایل اثبات شود که دارنده برات با علم به غیرقابل‌واگذاری بودن اعتبار اسنادی، برات را دریافت کرده می‌توان به مقررات تقلب در مقابل وی استناد کرد، زیرا ایشان با علم به غیرقابل انتقال بودن برات و به تبع چگونگی روابط پراتکس و پراتگیر، برات را قبول کرده و چنین شخصی نمی‌تواند دارنده با حسن نیت محسوب شود (اسکینی، ۱۳۸۵: ۱۰۰). لیکن اگر دلیلی بر اطلاع دارنده از چنین روابطی وجود نداشته باشد، به دلیل لزوم امنیت در اسناد

۱. براساس سایت <http://www.legislation.gov.uk/> آخرین قانون درخصوص برات در حقوق انگلستان قانون برات مصوب ۱۸۸۲ می‌باشد. براساس این قانون نیز بانک تنزیل‌کننده به موجب قانون مصوب ۱۸۸۲ مورد حمایت واقع می‌شود. بانکی که برات را از ذی‌نفع دریافت می‌کند، دارنده قانونی محسوب می‌شود (Enonchong, 2001: 131). مطابق بند ۲ ماده ۳۸ قانون مزبور، دارنده برات از هرگونه نقص در مالکیت یا دفاعیاتی که با اشخاص سابق بر وی در ارتباط است مصون می‌باشد. بنابراین تقلب ذی‌نفع در مقابل بانک پرداخت‌کننده قابل استناد نیست و بر روی حقوق وی تأثیری ندارد.

تجاری باید حکم به پرداخت برات به دارنده با حُسن نیت داد، زیرا انتقال از مقتضیات برات می‌باشد و ظاهر این است که هر دارنده‌ای حق انتقال برات را دارد.

۴- منتقل‌الیه عواید اعتبار اسنادی مدت‌دار

بین دو واژه Transfer و Assignment که اغلب به جای یکدیگر به کار می‌روند، تفاوت وجود دارد (Bertrams, 2004: 270). در کامن‌لا و همچنین مقررات یوسی‌پی انتقال اعتبار^۱ و واگذاری عواید^۲ اعتبار کاملاً از یکدیگر جدا هستند (Todd, 2007: 43). در Assignment عواید حاصل از اعتبار به دیگری منتقل می‌شود و هیچ رابطه‌ی قراردادی بین منتقل‌الیه و گشاینده وجود ندارد و رابطه او فقط با واگذارکننده^۳ است. تنها اثر واگذاری عواید این است که در صورت موافقت گشاینده، عواید به شخص واگذار شده پرداخت می‌شود (آفاکی، گود، ۱۳۹۳: ۶۱۳). در مقابل در انتقال اعتبار، ذی‌نفع اصلی کل یا بخشی از اعتبار را به ذی‌نفع دوم منتقل می‌کند (Todd, op.cit: 44). در حقیقت انتقال نه با واگذاری بلکه با نوسازی صورت می‌گیرد (آفاکی، گود، ۱۳۹۳: ۶۰۷). به علاوه اعتبار اسنادی از جهت زمان پرداخت به اعتبار اسنادی دیداری^۴ و مدت‌دار^۵ تقسیم می‌شود. در اعتبار اسنادی دیداری، وجه بلافاصله پس از ارائه اسناد مطابق به ذی‌نفع پرداخت می‌شود. لیکن در اعتبار اسنادی مدت‌دار، وجه اعتبار اسنادی مدتی پس از ارائه اسناد مطابق قابل پرداخت است. در این موارد بانک مقرر شده، در مقابل واگذاری حقوق و عواید ذی‌نفع به ایشان، اقدام به پرداخت می‌کند. حال اگر بعد از واگذاری و پیش از سررسید، تقلبی از سوی ذی‌نفع صورت گرفته باشد، آیا بانک گشاینده یا متقاضی می‌توانند با استناد به استثنای تقلب از پرداخت اعتبار اسنادی به منتقل‌الیه خودداری کنند؟ مطابق شق ۴ بخش (۱) (الف) ۱۰۹-۵ مقررات یوسی‌پی منتقل‌الیه عواید مدت‌دار با حصول شرایط ذیل از مقررات استثنای تقلب مصون هستند: ۱- تعهدات مدت‌دار پرداخت تحت اعتبار اسنادی مورد پذیرش صادرکننده یا شخص تعیین‌شده واقع شده باشد ۲- تعهد مدت‌دار در مقابل عوضی به ایشان واگذار شده باشد. ۳- عدم اطلاع منتقل‌الیه از جعل یا تقلب عمده.^۶

1. Transfer of credit

2. Assignment of proceeds

3. Assignor

4. At sight payment

5. Deferred payment

۶. برخلاف حقوق آمریکا، در پرونده مشهور سانتاندر در انگلستان که شرح آن سابقاً گذشت، قواعد عمومی واگذاری طلب در مورد واگذاری عواید ناشی از اعتبار اسنادی جاری شد. در این پرونده دادگاه بدوی اظهار نظر نمود که: «بانک گشاینده به بانک تأییدکننده اختیار پرداخت اعتبار اسنادی مدت‌دار در سررسید را داده است. ... زمانی که تقلب

مطابق بند چهار ماده ۱۰ مقررات دادگاه قومیتی چین، بانک معامله‌کننده چنانچه با حُسن نیت اقدام به معامله کرده باشد، از مقررات تقلب مصون است. احدی از بانک‌های معامله‌کننده، بانکی است که تعهدات مدت‌دار را مورد معامله قرار داده و با تنزیل این اسناد مالک تعهدات مدت‌دار می‌شود. در این مقررات برخلاف مقررات یوسی‌سی، هیچ‌گونه شرطی غیر از رعایت حُسن نیت در نظر گرفته نشده است. هرچند شرط پرداخت عوض و عدم اطلاع از جعل یا تقلب با رعایت اصل حُسن نیت نیز تأمین می‌شود، لیکن اطلاق عبارت به‌کار رفته در مقررات چین به‌گونه‌ای است که این مصونیت محدود به تعهدات مدت‌دار پذیرفته شده از سوی گشاینده، نمی‌شود. به‌عبارتی حتی اگر بانک معامله‌کننده قبل از قبول تعهدات مدت‌دار توسط گشاینده، اقدام به معامله کند، باز هم از مقررات تقلب مصون است و می‌تواند از بانک گشاینده، پرداخت اعتبار مدت‌دار واگذار شده به خود را درخواست کند و این امر ممکن است مورد سوءاستفاده ذی‌نفع و بانک معامله‌کننده شود. از این رو شایسته است کشور چین، همانند مقررات یوسی‌سی مصونیت بانک مذکور را محدود به تعهدات پذیرش شده از سوی بانک گشاینده کند.

از پاره‌ای از مقررات یوسی‌پی ۶۰۰ نیز می‌توان اختیار پرداخت زودتر از تاریخ سرسید را استنباط کرد. براساس قسمت ب ماده ۱۲ مقررات یوسی‌پی ۶۰۰ به بانک تنزیل‌کننده اختیار پرداخت زودتر از سرسید مقرر داده شده است. بنابراین اگر تقلب پیش از زمان سرسید آشکار شود، این اجازه، مانع طرح ادعای تقلب از سوی بانک گشاینده یا متقاضی در مقابل بانک تعیین‌شده‌ای که با حُسن نیت و بدون اطلاع از تقلب اسناد مدت‌دار را تنزیل کرده، می‌شود (Dole, Op. cit: 785; Alhaj Abdullah, Op.cit: 171) و این اشخاص خودشان باید ریسک تقلب

اثبات‌شده‌ای وجود دارد، بانک تأییدکننده تعهدی مبنی بر پرداخت ندارد. در نتیجه بانک گشاینده نیز تعهدی بر پوشش وجه ندارد. من نمی‌توانم ماده ۱۰ (ب) یا ۱۴ (الف) را به‌گونه‌ای تفسیر کنم که بانک سائنادر محق به پوشش وجه باشد...». دادگاه تجدیدنظر رأی دادگاه بدوی را تأیید کرد. قاضی والر درخصوص دلیل این تفسیر این‌گونه اظهارنظر کرد: «... بانک گشاینده از بانک تأییدکننده درخواست کرده است تعهد خود را در تاریخ ۲۷ نوامبر ۱۹۹۸ انجام دهد. بانک گشاینده نیز تعهد کرده در ۲۷ نوامبر مبلغ ۲۰/۳۱۵/۷۹۶/۳۰ دلار به بانک تأییدکننده بپردازد. به نظر من بانک تأییدکننده اجازه نداشته است اسناد را زودتر از موعد بپردازد. اگر اسناد را تنزیل نکرده و تا ۲۷ نوامبر منتظر بودند امکان چنین دفاعی را داشتند، لیکن در حال حاضر چنین امکانی برای آن‌ها وجود ندارد (xiang, 2002: 146-147).

را متحمل شوند^۱ (Koji, 2009: 286). در نتیجه می‌توان گفت با توجه به اختیار مندرج در مقررات یوسی‌پی ۶۰۰ نیز منتقل‌الیه تعهدات مدت‌دار از مقررات استثنای تقلب مصون می‌باشند.

در حقوق ایران تحلیل وضعیت واگذاری عواید مدت‌دار، بالنسبه مشکل‌تر است. انتقال عواید این نوع اعتبار اسنادی معادل انتقال طلب مدنی یا تبدیل تعهد است و چنین منتقل‌الیهی حقوقی بیشتر از ناقل ندارد (بناء نیاسری، ۱۳۸۹: ۷۱۹). اگر ذی‌نفع در اعتبار اسنادی مدت‌دار مرتکب تقلب شده باشد، نمی‌تواند از بانک گشاینده یا تأییدکننده تقاضای پرداخت کند. در صورت انتقال طلب وی به شخص دیگری، ایراد استثنای تقلب در مقابل منتقل‌الیه نیز قابل استناد است. لیکن به نظر می‌رسد باید از این ظاهر دست کشید. جاری دانستن مقررات انتقال طلب به انتقال عواید اعتبار سبب راکد شدن بازار تنزیل این اسناد می‌شود و تجار را از این راهکار مؤثر تأمین مالی بی‌بهره می‌سازد (بناء نیاسری، ۱۳۹۵: ۲/۶۸۹). امروزه رواج استفاده از اعتبار اسنادی به‌گونه‌ای است که بعضاً این سند را هم‌ردیف اسناد قابل معامله می‌دانند. این اسناد همانند اسناد قابل معامله دارای وضعیت خاص حقوقی هستند که به موجب اصل استقلال از معامله پایه جدا هستند و این خصیصه موجب پرداخت سریع این اسناد می‌شود (Xiang and Buckley, 2003: 106). رأی مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۷ صادره از شعبه چهارم دادگاه عمومی تهران نیز قائل به همین نظر است. مطابق این رأی: «... بدهکار همچنان حق دارد به کلیه ایرادات و دفاعیاتی که می‌توانست در برابر طلبکار سابق توسل نماید، در مقابل منتقل‌الیه استفاده کند. لکن از آنجا که در تجارت اصول بنیادین سرعت، اعتماد به ظاهر و امنیت حاکم است که موجب رشد و شکوفایی اقتصادی می‌شود. در عرف، قوانین و مقررات تجاری برای اسنادی که در تجارت کاربرد زیادی دارد، در جهت رغبت اشخاص به استفاده از این اسناد مزایای خاصی قائل شده‌اند. از جمله اینکه طلب مندرج در سند تجاری عاری از ایرادات و دفاعیات ناشی از رابطه بلافصل است و در رابطه با شخص ثالث که دارنده با حسن نیت تلقی می‌شود، قابل استناد نیست...» (مسعودی، ۱۳۹۴: ۴۵).

۱. مبنای عدم امکان استناد به تقلب در مقابل ثالث، اصل سرعت و امنیت در روابط تجاری است. تجار نیاز دارند که از سرمایه‌های راکد خود استفاده کنند. یکی از راه‌های تأمین مالی تجار، واگذاری اسناد طلب است. تجار اسناد طلب خود را پیش از سررسید تنزیل و به اشخاص ثالث واگذار می‌نمایند. حمایت از اشخاص ثالث غیرمقصر ایجاب می‌کند که امنیت و اطمینان در پرداخت حاکم شود تا اشخاص ثالث تمایل به خرید این اسناد داشته باشند. به علاوه سرعت در روابط تجاری ایجاب می‌کند شخص ثالثی که اقدام به تنزیل و خرید اسناد کرده بدون درگیر شدن در اختلافات فی‌مابین دارندگان اولیه سند، به حقوق خود دست یابد. از این‌رو اصل امنیت و سرعت، مبنای مصونیت اشخاص ثالث غیرمقصر در برابر قاعده تقلب را تشکیل می‌دهد.

محکوم‌علیه از رأی صادره تجدیدنظرخواهی کرد، لیکن رأی بدوی توسط شعبه ۱۸ تجدیدنظر استان تهران تأیید شد. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، دادگاه نیز قائل به این ویژگی برای اعتبار اسنادی مدت‌دار شده و پذیرش این خصیصه را برای اعتبار اسنادی مدت‌دار موجب رشد و شکوفایی اقتصادی می‌داند. اعتبارات اسنادی آن‌چنان با تجارت بین‌الملل آمیخته‌اند که از آن به‌عنوان مایه تجارت خارجی نام برده‌اند (مافی و محسن‌زاده، ۱۳۹۴: ۳۰۲) و توسعه و تعمیم دکترین حمایت از خریداران با حُسن‌نیت مطالبات اعتبار اسنادی مدت‌دار به تسهیل گردش آن‌ها کمک می‌کند (بنیان‌سری، ۱۳۸۹: ۷۱۹) و این امر موجب استقبال و رواج این اسناد می‌شود. به‌نظر همگام با تحولات بین‌المللی باید در حقوق ایران نیز همانند آمریکا، چین و مقررات یوسی‌پی ۶۰۰ منتقل‌الیه عواید مدت‌دار را از استثنای تقلب مصون دانست.

نتیجه‌گیری

استثنای تقلب یکی از مهم‌ترین استثنائات اصل استقلال در اعتبار اسنادی است. بر این اساس چنانچه تقلبی در روند اعتبار اسنادی کشف شود بانک گشاینده می‌تواند از پرداخت اعتبار به ذی‌نفع امتناع کند. گاهی اوقات به‌دلیل تسهیل در پرداخت یا ضرورت تأمین مالی پیش از سررسید اعتبار، اشخاص ثالثی همانند بانک تعیین‌شده، تأییدکننده، دارنده با حُسن‌نیت برات و منتقل‌الیه عواید اعتبار اسنادی مدت‌دار دخیل و بدون اطلاع از تقلب رخ داده اقدام به پرداخت می‌کنند. حراست از اشخاص ثالث غیرمقصر، اطمینان از پرداخت اعتبار اسنادی و در نهایت رواج استفاده از این اسناد ایجاب می‌کند ریسک تقلب رخ داده به این اشخاص تحمیل نشود. در راستای این رسالت لازم است قوانین ملی کشورها یا مؤسسات فعال در حوزه تدوین مقررات مانند اتاق بازرگانی با تصویب مقرراتی از این اشخاص حمایت بنمایند. از سوی دیگر باید درخصوص مصونیت این افراد شروط دقیق، جامع و مانع توسط قانون‌گذاران وضع شود تا این مصونیت مورد سوءاستفاده ذی‌نفع و شخص ثالث نیز قرار نگیرد. با الهام از مقررات بررسی‌شده، به‌منظور مصونیت افراد ثالث شروط پیشنهاد می‌شود: ۱- رعایت اصل حُسن‌نیت ۲- پیروی از دستورات بانک گشاینده ۳- پرداخت عوض توسط ثالث در مقابل دریافت اسناد ۴- معامله برات و اعتبار مدت‌دار بعد از قبول این تعهدات توسط بانک گشاینده ۵- عدم اطلاع ثالث از وجود جعل یا تقلب.

در حقوق ایران نیز اگرچه با تطبیق موقعیت اشخاص ثالث بر نهادهای موجود در قوانین مدنی و تجارت مانند وکالت، حق‌العمل کاری و مقررات اسناد تجاری بتوان به نوعی خود را همگام با تحولات جامعه بین‌المللی نمود لیکن باید اذعان داشت که قواعد موجود نیاز به تدوین مقرراتی خاص راجع به اعتبارات اسنادی از جمله استثنای تقلب و افراد مصون از این استثنا را برطرف نمی‌کند

و در مواردی اجرای مقررات اعتبار اسنادی با مقررات موجود در تعارض قرار می‌گیرد، برای مثال انتقال برات صادره در اعتبارات اسنادی غیر قابل واگذاری منجر به تعارض حقوق اعتبارات اسنادی با حقوق اسناد تجاری می‌گردد. لذا برای جلوگیری از تشت آراء لازم است با تصویب قانونی خاص و پیش بینی شروط پنجگانه‌ی فوق، همانند کشورهای توسعه یافته از قبیل آمریکا از حقوق اشخاص ثالث غیر مقصر حمایت و موجبات رواج اعتبارات اسنادی که امروزه مایه‌ی تجارت خارجی را تشکیل می‌دهند، فراهم نمود.

منابع

فارسی

- اسکینی، ربیعا (۱۳۸۵)، حقوق تجارت (برات، سفته، قبض انبار، اسناد در وجه حامل و چک)، چاپ دهم، تهران: انتشارات سمت.
- امامی، سیدحسن (۱۳۸۲)، حقوق مدنی، جلد دوم، چاپ شانزدهم، تهران: انتشارات اسلامیه.
- آفاکی، جرج و روی، گود (۱۳۹۳)، راهنمای تفسیری مقررات متحدالشکل‌های عندالمطالبه، فریده تذهیبی، نوبت اول، تهران: انتشارات جنگل.
- بناء نیاسری، ماشاءالله (۱۳۸۹)، جنبه‌های حقوقی اعتبارات اسنادی بین المللی، رساله دکتری، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
- بناء نیاسری، ماشاءالله (۱۳۹۵)، حقوق اعتبارات اسنادی (تجاری و تضمینی)، جلد دوم، چاپ اول، تهران: انتشارات شهر دانش.
- دمرچیلی، محمد؛ علی، حاتمی و محسن، قرانی (۱۳۷۸)، قانون تجارت در نظم حقوقی کنونی، چاپ هفتم، تهران: انتشارات میثاق عدالت.
- شیروی، عبدالحسین (۱۳۹۲)، حقوق تجارت بین الملل، چاپ ششم، تهران: انتشارات سمت.
- مافی، همایون، محسن‌زاده، احمد علی (۱۳۹۴)، "مقایسه اعتبار اسنادی تجاری و تضمینی در حقوق تجارت بین الملل"، مطالعات حقوق تطبیقی، ۶(۱): ۳۰۱-۳۲۳.
- مسعودی، علیرضا (۱۳۹۱)، ضمانت‌نامه‌های بانکی در حقوق ایران و تجارت بین الملل، چاپ دوم، تهران: انتشارات مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوق شهر دانش.
- مسعودی، علیرضا (۱۳۹۴)، "قلب در اعتبارات اسنادی در رویه قضایی، از تردید تا تصمیم - چالش جدید؛ حمایت از ثالث"، مجله حقوق بانکی، ۸(۹): ۳۹-۸۴.
- نجفی، شیخ محمد حسین (بی‌تا)، جواهر الکلام فی شرح شرائع الاسلام، جلد بیست و هفتم، دار احیاء التراث العربی.

منابع انگلیسی

- Alhaj Abdullah, Abuzar Abbas (2015), **the letter of credit as powerful instrument for improving the consumers safety in respect of imported goods**. Sudan university of science & technology.
- Baker, Walter, John F., Dolan (2008), **users 'hand book for documentary credits under UCP600**. Paris: ICC services publication.
- Barbour, Andrew. (2008), **"the letter of the law and the law of the letter: the protections available to parties in a letter of credit transaction"**. University of Arizona James E. Rogers College of law available at: <http://ssrn.com/abstract=1315082>. 1-23
- Bertrams, Roeland (2004) **bank guarantees in international trade**. third edition. New York : Kluwer Law international.
- Brindle, Michael, Raymond, Cox (2004), **law of bank payment**. third edition. London: Sweet & Maxwell.

- Byrne, James E. (2007), "**negotiation in letter of credit practice and law: the evolution of the doctrine**". Texas International Law Journal. volume 42. 561- 596.
- Dann, Diane Furman (1983), "**confirming bank liability in letter of credit transactions: whose bank is it anyway?**". Fordham Law review. volume 51. issue 6. 1219-1253.
- Dole, Richard F (2008), "**the effect of UCP600 upon U.C.C. article 5 with respect to negotiation credit and the immunity of negotiating banks from letter of credit fraud**". The Wayne Law review. volume 54. 735-789.
- Enonchong, Nelson (2001), **the independence principle of letter of credit and demand guarantee**. Oxford university press.
- Frias Garcia, Robert Luis. (2009), "**the autonomy principle of letter of credit**". Mexican Law review. volume 3. number 1. 67-96.
- Grassi, paolo'S (1995), "**letter of credit transaction: the banks position in determining documentary compliance – a comparative evaluation under U.A. , Swiss and German Law**". pace international law review. volume 7. issue1. 81-127.
- Hao, Jia. (2006), "**Daiwa products V. nations bank: an unprotected unauthorized holder in due course?**". banking law journal. volume 123. 642-659.
- Klein, Carter H (2007), "**standby letter of credit rules and practice misunderstood or little understood by applicant and beneficiary**". uniform commercial code Law Journal. volume 40. 125-168.
- Koji, Takahashi (2009), "**the introduction of article 12(b) in the UCP 600: was it really a step forward?**". annual review of international banking law & practice. issue 6. 285- 287.
- Maggs, Gregory E (1997), "**the holder in due course doctrine as a default rule**". Ga law review. volume 32. 783- 824.
- Mann, Ronald J (2000), "**the role of letter of credit in payment transaction**". Michigan law review. volume 98. 401- 438.
- Moens, Gabril, Peter, Gillies (2000), **international trade and business: law, policy and ethics**. first edition. Sydney: Cavendish publishing.
- Sifri, Jacob E (2008), **standby letter of credit: a comprehensive guide**. first edition. New York: Palgrave Macmillan.
- Todd, paul (2007), **bill of lading and bankers documentary credit**. fourth edition. London: Taylor and Francis Ltd.
- Xiang, Gao (2002), **the fraud rule in the law of credit: a comparative study**. first edition. London: Kluwer Law international.
- Xiang, Gao (2007), "**the fraud rule in law of letter of credit in the P.R.C. the international lawyer**". volume 4. 1067- 1090.
- Xiang, Gao (2010), "**the fraud rule under the UN convention on independent guarantees and standby letters of credit: a significant contribution from an international perspective**". Georg mason Journal of International commercial law. volume 1. issue 1. 48- 73.
- Xiang, Gao, Ross P, Buckley (2003), "**the unique jurisprudence of letter of credit: its origins and sources**". San Diego international Law journal. volume 4. 91- 125.
- Zhang, Ruiqiao (2014), "**study of fraud exception rule in letter of credit in china and proposed amendments to the chinese credit system**". International Journal of private Law. volume 7. 328-349.